

Slutrapport från Amnesty, svenska sektionen, demokratiutredning 2011-2012

Innehåll

Slutrapport från Amnesty, svenska sektionen, demokratiutredning 2011-2012.....	1
Innehåll.....	1
1. Inledning.....	2
1.1 Om rapporten.....	2
1.2 Om uppdraget.....	2
1.3 Om utredningsgruppen.....	2
1.4 Sammanfattning av rapporten.....	2
2. Utgångspunkter för utredningen.....	4
2.1 Lågt deltagande på årsmötet.....	4
2.2 Den demokratiska organisationsformen.....	4
2.3 Internationella diskussioner och beslut.....	4
2.4 Ny teknik och nya möjligheter.....	5
3. Omvärldsanalys och benchmarking från andra organisationer.....	6
3.1 Amnesty International – andra sektioner.....	6
3.2 Röda korset.....	6
3.3 Sverok.....	7
3.4 Individuell Människohjälp.....	7
3.5 Sveriges Turistförening (STF).....	7
3.6 Greenpeace.....	8
4. Beskrivning av svenska sektionens organisation.....	9
4.1 Medlemmar.....	9
4.2 Grupper.....	9
4.3 Distrikt.....	9
4.4 Årsmötet.....	9
5. Undersökning bland medlemmar om demokratin i Svenska Amnesty.....	10
5.1 Den begränsade enkäten till medlemmar i registret.....	10
5.2 Den omfattande enkäten till "aktiva medlemmar".....	11
6. Analys och rekommendationer.....	13
6.1 Distrikten och gruppernas roll och representativitet.....	13
6.2 Variationen på grupper och nätverk samt medlemmarnas olika grad av föreningsvana.....	13
6.3 Årsmötet och beredning av frågor inför årsmötet.....	15
6.4 Gruppröstning.....	16
6.5 Styrelsens roll och medlemmarnas syn på vad styrelsen gör.....	17
6.6 Övriga rekommendationer och lösningsförslag.....	17
7. Den fortsatta utvecklingen av demokratin i svenska Amnesty.....	18
Bilaga 1. Resultat från enkät till alla medlemmar.....	19
Bilaga 2. Resultat från enkät till alla medlemmar.....	20

1. Inledning

1.1 Om rapporten

Detta dokument är en slutrapport från uppdragsgruppen till svenska sektionens årsmöte 2012. Det är en kompletterad version av den delrapport som uppdragsgruppen presenterade för sektionens styrelse i februari 2012. Uppdragsgruppen har valt att behålla i stort sett samma disposition och upplägg på slutrapporten, men har kompletterat underlaget utifrån diskussionen med styrelsen, fortsatta diskussioner inom uppdragsgruppen samt resultaten från konsultation och medlemsenkäterna.

1.2 Om uppdraget

Årsmötet 2011 fattade beslut (§ 47) att tillsätta en uppdragsgrupp som ska utreda demokratin inom svenska Amnesty. Utredningen väntas komma med förslag om hur det demokratiska deltagandet inom sektionen kan utvecklas och stärkas i enlighet med visionen i svenska Amnesty 2016.

Ett flertal frågeställningar finns med i direktivet för uppdraget tillsammans med hänvisningar till tidigare utredningar och övriga relaterade arbeten. Flera av de frågor som lyfts fram är omfattande och i direktivet framgår att denna utredning är att se som ett första steg i en långsiktig process. Utredningsgruppen har utifrån direktivet och övriga förutsättningar kommit fram till följande omfattning för uppdraget:

Uppdragets omfattning

Vi har fokuserat på inventering och analys av dagens demokratiska struktur och arenor – utifrån både ett organisatoriskt perspektiv och den enskilde medlemmen – i syfte att få en gemensam bild av hur demokratin i svenska sektionen fungerar, vad som fungerar bra respektive mindre bra. Detta har kompletterats med två enkäter – en som skickats till knappt 20 000 medlemmar och en som skickats till sektionens mer aktiva medlemmar tillsammans Insats och till listan för distriktsombud.

Vi har även gjort en mindre omvärldsanalys och trendspaning med syfte att ta reda på hur några andra organisationer – och andra sektioner inom Amnesty – har valt att organisera sig och anpassat sig efter olika utmaningar.

Slutligen har vi utarbetat åtgärdsförslag och rekommendationer för hur de interna demokratiska strukturerna kan förbättras och leda till ökad delaktighet och större insyn.

1.3 Om utredningsgruppen

Utredningsgruppen har bestått av Kalle Eskilsson, Lars Gäfvert och Christine Pamp från Amnesty International, samt den externa experten Hanna Jonsson (med bakgrund i Sverok och Studieförbundet). Gruppen tillsattes i slutet av 2011 av sekretariatet på sektionens styrelsens uppdrag.

1.4 Sammanfattning av rapporten

Rapporten är en redovisning av det uppdrag att utreda demokratin i svenska Amnesty som initierades av årsmötet 2011.

I [kapitel 2](#) beskrivs läget i svenska Amnesty idag kopplat till de förändringar som gjorts internationellt, bland annat de sju demokratiska principer som – enligt beslut på rådmötet 2009 – ska genomsyra allt Amnestys arbete och alla delar och strukturer i organisationen. Vi kan även konstatera att svenska Amnesty inte fullt ut tar tillvara på de möjligheter som finns i och med internet och moderna kommunikationstekniker.

[Kapitel 3](#) innehåller benchmarking från andra organisationer och andra delar av Amnesty. Bland annat beskrivs exempel på hur val av styrelse och val av rådmötesdelegation sker på olika sätt i olika

sektioner. Ytterligare exempel är helt nätbaserade årsmöten från ungdomsorganisationen Sverok och STF som har gått från att vara helt direktdemokratiska till att införa ett representativt system där ombud till riksstämman väljs av medlemmarna online.

Den svenska sektionens organisation och den befintliga demokratiska strukturen beskrivs i [kapitel 4](#). Denna beskrivning ligger till grund för den analys som görs i kapitel 6.

I [kapitel 5](#) redovisas tillvägagångssätt och resultat från de två enkäter som har gjorts i anslutning till utredningen. Från den enkät som gick till knappt 20 000 medlemmar i vårt register framkommer att nästan 60 % är intresserade av att vara med och påverka svenska Amnestys utveckling. De flesta vill vara delaktiga både inför och i själva beslutsfattandet. Åtagande och inriktning för Amnestys arbete är det som flest är intresserade av.

Den enkät som riktade sig till de mer aktiva medlemmarna visar att ett direktdemokratiskt system är det föredra framför representativitet. Mer än hälften av de som svarat på enkäten vill ha möjlighet att följa och vara med i diskussioner på årsmötet online, samt inför årsmötet.

Gruppens analys och rekommendationer läggs fram i [kapitel 6](#). Bland annat anser gruppen inte att det i dagsläget finns tillräckliga förutsättningar för att frångå det direktdemokratiska systemet. Därför föreslår vi istället åtgärder för att förbättra dagens system genom bland annat ökad möjlighet att delta i förberedande diskussioner online. Vi tror också att det finns stora möjligheter att implementera ett gammalt årsmötesbeslut om att "direktsända" årsmötet via webben och att det skulle vara möjligt även med delar av styrelsens arbete. Gruppen föreslår vidare att den så kallade gruppröstningen på årsmötena avskaffas, och att distriktens roll ses över i förhållande till de icke-traditionella grupper som finns.

Ett antal förslag rör den interna kommunikationen, och utformning av information om demokratiska processer och strukturer. Framförallt riktat till nya medlemmar, men även för att säkerställa att alla medlemmar har en korrekt uppfattning om exempelvis styrelsens roll och det mandat styrelsen har.

Ytterligare några av de rekommendationer som ges rörande kommunikationen handlar om hur sektionen kan möjliggöra och stimulera ett ökat demokratiskt engagemang via webben. Exempelvis erbjuda forum för diskussioner, för att stärka samarbete och samverkan mellan grupper samt för att hålla kontakten med, och stärka relationen till medlemmarna.

Avslutningsvis, i [kapitel 7](#), listas några frågeställningar som gruppen ser som viktiga att sektionen i någon form arbetar vidare med:

- Förutsättningarna för att sektionen skulle kunna gå över till ett representativt system
- Styrelsens roll och uppgift (i förhållande till medlemmarnas möjlighet att påverka)
- Fördjupad utvärdering av svenska sektionens demokrati utifrån de 7 demokratiska principer som tagits fram internationellt.

2. Utgångspunkter för utredningen

Nedanstående utgångspunkter har legat till grund för och varit vägledande i diskussioner och analys inom arbetsgruppen och för de rekommendationer som finns med i denna rapport.

2.1 Lågt deltagande på årsmötet

Amnestys Svenska sektion har idag en direktdemokratisk struktur och verkar genom sitt årsmöte. Av nästan 91000 medlemmarna, deltar mellan 150 och 250 i besluten på årsmötet. Detta är ett förhållandevis mycket lågt deltagarantal och har gett upphov till interna diskussioner om legitimitet, förankring och trovärdighet som medlemsstyrd organisation.

2.2 Den demokratiska organisationsformen

Amnesty är en medlemsorganisation, demokratiskt uppbyggd runt medlemmarnas engagemang och insatser för mänskliga rättigheter. Det primära målet för organisationen är att detta arbete ska kunna utövas så effektivt som möjligt. Sedan arbetet med att ta fram den internationella strategiska handlingsplanen 2010-2016 har fokus på resultatet av vårt arbete för mänskliga rättigheter mer och mer betonats i diskussioner och beslut. Medlemmarna och demokratin är inte självändamål utan en organisationsform vi har valt för att vi är övertygade om att den leder till ett bättre arbete mot våra gemensamma mål om en värld fri från kränkningar av människors rättigheter.

Det finns mycket som talar för en demokratisk organisation:

- Bättre beslut. Genom att fler personer är med i diskussioner och bidrar med fler perspektiv kan de beslut som fattas antas bli bättre och mer välgrundade.
- Konstruktiv problemlösning. Att fatta beslut på ett demokratiskt sätt är bra för att lösa problem vid oenighet, och minskar känslan av att vara överkörd för den som blir nedröstad.
- Bättre verksamhet, ökade ideella insatser. Frivilligt engagemang och ideella insatser är det som i huvudsak driver organisationen framåt. För många ideellt aktiva är möjligheten att kunna påverka förutsättningarna för sitt arbete en viktig drivkraft¹, tillsammans med känslan av att bidra till ett bättre samhälle och det sociala sammanhanget².

En förutsättning är dock att organisationens demokratiska former och struktur inte enbart finns på pappret utan omsätts i praktiken. Utgångspunkt för utredningen har varit hur formerna för verksamhet och demokrati ska kunna engagera fler, vara mer transparent och tillgänglig.

2.3 Internationella diskussioner och beslut

Vår interna demokrati har också tagit stort utrymme i de internationella diskussionerna mellan 2007 och 2011. Den internationella styrelsen tillsatte – efter beslut på rådsrådet - 2007 en kommitté med uppdraget att komma med förslag på hur demokratin i Amnesty kunde förbättras och stärkas. Utredningen resulterade i en rad förslag till årsmötet 2009 – både principiella och strukturella – där man bland annat antog sju principer som ska beaktas inom allt beslutsfattande i organisationen. I diskussioner och beslut om demokrati på rådsrådet 2009 identifierades även andra utmaningar som var mer kopplade till hur Amnesty International styrs (governance). För att jobba vidare med dessa utmaningar och frågeställningar tillsatte den internationella styrelsen en ny uppdragsgrupp som 2009-2011 arbetade fram en rad förslag med det primära syftet att förtydliga – och förbättra – vem som fattar vilka beslut i organisationen.

Vi har i uppdragsgruppen beaktat alla relevanta beslut från 2009 och 2011 kring demokrati och "governance". Vi har framför allt haft med oss de sju principerna i våra diskussioner och de återspeglas bland annat i våra slutsatser och rekommendationer. Vi har samtidigt sett oss tvingade till

¹ Daniel Pink (2009). Drivkraft - den överraskande sanningen om vad som motiverar oss.

² Lars Svedberg, Johan von Essen och Magnus Jegermalm (2010). Svenskarnas engagemang är större än någonsin: Insatser i och utanför föreningslivet. Ersta Sköndals Högskola.

viss avgränsning och gör inte anspråk på någon direkt utvärdering av dagens organisation, verksamhet och kommunikationskanaler utifrån dessa principer. Därmed inte sagt att det är ointressant, många av de brister vi tar upp i vår diskussion runt dagens demokrati och de risker de för med sig knyter an till detta. Bland annat av den anledningen föreslår vi i slutet av rapporten, i kapitel 7 "[Den fortsatta utvecklingen av demokratin i Svenska Amnesty](#)" att en större utvärdering görs med bland annat dessa principer som grund.

De sju principerna (antagna av det internationella rådsmötet 2009)

Resultatfokus	Det slutliga och huvudsakliga målet med Amnestys beslutsfattande är att säkerställa maximalt genomslag för mänskliga rättigheter.
Inkluderande	Interna och externa intressenter ska inkluderas på ett meningsfullt sätt i organisationens beslutsfattande.
Mångfald och kön	Alla beslutsfattande strukturer inom Amnesty International måste präglas av mångfald och könssensitivitet.
Kvalitativt deltagande	Kulturen för diskussioner och beslutsfattande i Amnesty ska präglas av ömsesidigt förtroende, kompetens, transparens, underbyggda fakta, öppna sinnen, konstruktivt samarbete samt ömsesidig respekt.
Transparens	Som en grundregel ska information som relaterar till beslutsfattande och styrning inom Amnesty vara tillgängligt för alla medlemmar. Konfidentialitet ska vara undantaget.
Ansvar för beslut	Alla styrande strukturer inom Amnesty måste vara en del av ett internationellt integrerat system för ansvarsutkrävande.
Effektivitet	Alla Amnestys styrande strukturer, system och processer ska vara så enkla, tydliga och effektiva som möjligt för att på bästa sätt hushålla med organisationens begränsade resurser.

2.4 Ny teknik och nya möjligheter

Ny teknik och sociala medier leder till nya möjligheter att engagera sig och påverka. Svenska Amnesty har hittills inte anammat och tagit tillvara på de möjligheter som detta kan öppna upp för inom demokrati och beslutsfattande. Flera av arbetsgrupperna eller nätverken finns på Facebook, men exempelvis saknas tillgängliga, effektiva och lättanvända nätbaserade forum för digitala diskussioner och möten samt samverkan mellan aktiva på olika håll i organisationen. Det finns även exempel på sektioner inom Amnesty, och andra organisationer i Sverige som för beredning och olika beslut och val använder sig av helt nätbaserade verktyg.

3. Omvärldsanalys och benchmarking från andra organisationer

Detta stycke är avsett att visa på hur det fungerar i andra delar av Amnesty och några övriga organisationer. Syftet har varit att bredda perspektiven och se tänkbara alternativ till de former som präglar svenska Amnesty idag.

3.1 Amnesty International – andra sektioner

Amnestys högsta beslutande organ, det internationella rådsrådet, verkar genom ett representativt demokratiskt system. Antalet röster och delegater för varje sektion bygger på antalet medlemmar eller grupper. Bland sektionerna finns både direktdemokratiska system och representativ demokrati representerade. Flera andra sektioner inom Amnesty har under de senare åren sett över och reviderat sina demokratiska strukturer och sitt beslutsfattande. Det finns till exempel ingen gemensam överenskommelse i Amnesty för hur man definierar en medlem. Flera sektioner diskuterar sedan några år tillbaka förändrade regler kring hur man definierar medlemmar så att det inte längre enbart ska vara kopplat till ett ekonomiskt bidrag utan istället kopplas till en aktiv insats.

Internationellt, och även i de allra flesta sektioner, väljs enbart kassör separat av årsmötet. Man har alltså en styrelseordförande – som väljs internt av styrelsen – istället för en sektionsordförande som väljs av årsmötet. Den kanadensiska sektionen väljer en President på årsmötet och sedan en styrelseordförande internt i styrelsen.

I några sektioner, bland annat Amnesty i USA, väljs styrelsen via poströstning och inte av dem som deltar på årsmötet. Den australiska sektionen – som har representativ demokrati – har nyligen fattat beslut om att framöver välja sin styrelse via onlineomröstning som är öppen för alla medlemmar i sektionen.

Många sektioner väljer delar av sin rådsrådsdelegation på årsmötet.

Det här är bara några exempel på hur olika sektioner inom organisationen har valt att organisera sin demokrati och sitt beslutsfattande.

3.2 Röda korset

Har idag runt 190 000 medlemmar (varav ca 30 000 frivilligarbetare) och en traditionellt representativ föreningsdemokrati. Det finns strax över 1100 lokalföreningar/kretsar vars medlemmar via ett representativt system väljer ombud till riksstämman som hålls var fjärde år. Kretsarna är egna juridiska enheter och det finns även en nationell nivå, direkt under styrelsen, där man kan vara medlem. Dessa medlemmar har ingen rösträtt utan det är mer ett stödjande medlemskap. Kretsarna nominerar ombud till samverkansråd på kommunnivå som i sin tur utser ombuden. Samverkansråden består av förtroendevalda representanter från kretsarna inom kommunen. Antalet ombud kommunen får skicka till riksstämman beräknas på antal medlemmar i kommunen.

Formen för riksstämman är en blandning av plenumförhandling och påverkanstorg där medlemmarna haft möjlighet att tycka till om en del förslag redan innan stämman.

Det finns även ytterligare en regionalnivå med förtroendevalda som väljs på riksstämman av och bland riksmötesombuden. Dessa, ca 80 regionråd, har en kontaktskapande roll mellan det nationella och lokala planet, samt arbetar med att inspirera kretsarna i deras arbete.

De flesta aktiva medlemmarna är intresserade av att engagera sig främst på lokalnivå vilket gör att man på det nationella kansliet är av uppfattningen att dagens demokratiska struktur väl fyller sitt syfte och att de flesta medlemmarna är nöjda med systemet.

3.3 Sverok

Sverok är ett ungdomsförbund med 190 000 medlemmar i 1200 föreningar över hela landet som samlar, utvecklar och sprider spelhobbyn. I Sverok startar många ungdomar sina egna föreningar och driver verksamheten tillsammans.

Sverok får en stor del av sina intäkter från Ungdomsstyrelsen. Med anledning av det höga medlemsantalet och ett stort antal helt nätbaserade föreningar har Sverok och Ungdomsstyrelsen ett nära samarbete vad gäller granskning och uppföljning av den interna demokratin, såväl på förenings- som förbunds nivå.

Sveroks högsta beslutande organ är Riksmötet som hålls varje höst. Till Riksmötet röstar föreningarna fram totalt 101 ombud baserat på distriktstillhörighet. Hela processen sköts via webben, från nomineringsförfarande till omröstning. Riksmötet diskuterar och beslutar kring förbundets viktiga frågor, allt ifrån ekonomi och verksamhet till värdegrund och vision.

De senaste två åren har Sverok använt sig av det egenutvecklade verktyget VoteIT. Första året för att hantera motioner, yrkanden och vissa omröstningar. Andra året för alla omröstningar och hantering av yrkanden, även i en förberedande fas över nätet innan mötet startade. Årsmöteshandlingarna ligger ute på förbundets forum som är öppet för alla, och där många frågor diskuteras innan mötet.

VoteIT är utvecklat för att de nätbaserade föreningarna ska kunna hålla sina årsmöten helt över nätet. I verktyget finns stöd för hela beslutsprocessen samt diskussioner. Tanken med VoteIT är även att ett årsmöte ska kunna hållas över en längre tid, allt från en helg till flera veckor. Efter två års utveckling har det bildats en självstyrande förening runt VoteIT där flera andra förbund har gått med för att själva kunna använda sig av VoteIT.

3.4 Individuell Människohjälp

En svensk biståndsorganisation som bekämpar och synliggör fattigdom och utanförskap. Har idag direktdemokrati på årsmötet, men en översyn i form av en utredning är pågående.

Tidigare kom under 1 % av de runt 40 000 medlemmarna. Nu har medlemsbegreppet omdefinierats och delats upp i "givare" och "medlemmar", vilket innebär att det är ca 2% som deltar på årsmötet.

Den pågående utredningen ser över alternativa former för att stärka de formella vägarna för medlemspåverkan. Idag saknas en nivåindelning med exempelvis fasta distrikt eller lokalavdelningar som skulle kunna ligga till grund för en representativ struktur. Några lokalavdelningar finns, men utan att vara formaliserade eller stadgereglerade.

En stor andel av medlemmarna är äldre vilket i sig har varit en bevarande faktor för att behålla det befintliga systemet. Nu befinner sig organisationen i en situation där det är tydligt att det måste finnas formella kanaler för de som vill påverka, och det måste finnas information om vilka kanaler som finns. Särskilt med tanke på de allt fler och allt yngre medlemmarna. Sedan måste det i slutänden vara upp till respektive individ att ta ställning till om man vill använda de kanaler och möjligheter att påverka som finns eller inte.

3.5 Sveriges Turistförening (STF)

STF har gått från att vara direktdemokratiskt där alla medlemmar blivit kallade till stämman, till att använda sig av ett representativt system där ombud väljs från de olika kretsarna baserat på antal medlemmar. Under 2011 har organisationen arbetat för att implementera ett årsmötesbeslut från 2010 om utveckling av föreningsdemokratin. Det innebär att ombud till riksstämman ska väljas direkt av medlemmarna via internet. Valet förbereds av en nomineringskommitté och hela förfarandet runt detta, samt de bakomliggande diskussionerna och den demokratiutredning som låg bakom det förslag som låg till grund för beslutet beskrivs i detta dokument: <http://goo.gl/Z84Ng>.

Nytt är också den enskilde medlemmens rätt att exempelvis lägga motioner direkt till stämman. Tidigare behövde dessa motioner remitteras till medlemmens lokalavdelning.

3.6 Greenpeace

Global frivilligorganisation som inte är demokratiskt organiserad utan består av 41 regionala kontor över hela världen, koordinerade av internationella kontoret i Amsterdam. Det finns mycket tydliga direktiv och prioriteringar globalt.

Varje kontor leds av en styrelse som tillsätts av föreningens röstande medlemmar. I Greenpeace Norden finns 19 röstande medlemmar som är ett kontrollorgan och de som tillsätter styrelsen och ser till att stadgarna följs. På årsmötet är det enbart dessa 19 som har rätt att delta och rösta, och de tillsätter sig själva.

Greenpeace är alltså inte en gräsrotsrörelse i traditionell nordisk betydelse. Organisationsformen har sitt ursprung i föreningstraditionen i den engelskspråkiga kulturkrets ur vilken Greenpeace uppstod.

Detta sätt att organisera arbetet gör det lätt för organisationen att snabbt och obyråkratiskt kunna fatta viktiga beslut. Bland befintliga frivilligarbetare finns i stort sett inget missnöje med detta system, och i praktiken ges ofta möjlighet att delta i planeringsarbetet.

En stor nackdel med strukturen är att det är svårt att bli klassad som välgörenhetsorganisation. I Sverige har detta lett till att organisationen är inkomstskattskyldig.

4. Beskrivning av svenska sektionens organisation

4.1 Medlemmar

Den enskilde medlemmen betalar sin medlemsavgift och blir då medlem i den svenska sektionen. Det står alla medlemmar fritt att gå med i någon av de till sektionen anslutna arbetsgrupperna eller på annat sätt engagera sig aktivt i sektionens arbete.

4.2 Grupper

Amnestys svenska sektion har sedan starten varit uppbyggd av numrerade arbetsgrupper, som utgjort basen i verksamheten. Allt eftersom åren har gått har andra strukturer, såsom ungdomsgrupper, specialgrupper, landsamordnare och nätverk tillkommit. Antalet arbetsgrupper har stadigt minskat. Det är också fullt möjligt idag att engagera sig som aktivist i Amnesty i Sverige utan att vara knuten till någon form av grupp eller struktur.

Arbetsgrupperna är anslutna till den svenska sektionen. Vissa av dem är egna juridiska personer och har då en mer formell uppbyggnad med bland annat ansvar för den egna ekonomin. Övriga grupper redovisar sina omkostnader direkt till sekretariatet och kan vid behov begära täckning för kostnader.

4.3 Distrikt

Det finns också en geografisk struktur bestående av distrikt som främst har en samordnande funktion för lokala aktiviteter. Distrikten är en formell nivå i organisationen i den mening att deras roll finns beskriven i sektionens stadgar, men distrikten har inte någon formell demokratisk roll. För stöd och service till distriktets grupper, samordnande av verksamheter inom distriktet och för distriktets representation i budgetprocessen tillsätter varje distrikt årligen genom val en distriktsstyrelse och/eller ett eller flera distriktsombud. Distriktsombuden har alltså en stadgereglerad roll i sektionens demokratiska struktur. Distriktsombuden fungerar även i vissa fall som en kommunikationskanal för att sprida information mellan de lokala grupperna och styrelsen. Det är även distriktsombuden som föreslår kandidater till valberedningen inför årsmötet.

4.4 Årsmötet

Sektionens högsta beslutande organ är årsmötet och sektionen verkar sedan starten genom direktdemokrati, det vill säga alla medlemmar blir kallade och har rösträtt efter att ha betalt en årsmötesavgift. Årsmötet väljer styrelse samt fattar beslut om nationell handlingsplan och andra frågor av strategisk karaktär. Sektionens valda styrelse ansvarar för sektionens verksamhet mellan årsmöten. Sektionens ordförande och kassör väljs separat, direkt av årsmötet. Styrelsen ansvarar för beslut om budget.

Som komplement till de vanliga omröstningarna finns i stadgarna utrymme för så kallad gruppröstning. Gruppröstningen innebär att en andra omröstning hålls i den aktuella frågan. Under denna andra omröstning får enbart representanter för de närvarande grupperna rösta. Detta resultat läggs sedan samman med resultatet från den första direktdemokratiska omröstningen.

5. Undersökning bland medlemmar om demokratin i Svenska Amnesty

Inom ramen för utredningen har två olika enkäter tagits fram och distribuerats. I kapitel 5 redogörs för tillvägagångssätt samt resultaten för enkäterna. De slutsatser uppdragsgruppen har dragit av enkätsvaren är inbakade i kapitel 6.

Två enkäter har gått ut till medlemmarna. En kortare till "alla medlemmar" och som på ett översiktligt plan ställer frågor kring intresse av demokrati. En mer omfattande som riktat sig till "mer aktiva medlemmar" där frågorna varit mer djupgående.

Då tiden varit mycket kort för båda enkäterna är det rimligt att anta att detta påverkat antalet svar. Det har till viss del även styrts utformning av frågorna. Det viktiga för uppdragsgruppen har varit att få en fingervisning runt vad de medlemmar som valt att svara tycker och hur de tänker runt den interna demokratin. Resultatet från undersökningarna har kompletterat analysen och de rekommendationer som ges i rapporten, men är inte tillräckligt uttömmande för att ligga till grund för några långtgående slutsatser. I samband med enkäterna har även flera medlemmar passat på att skicka in mer utförliga tankar om den interna demokratin. Alla dessa har beaktats i våra diskussioner, en del finns med i våra förslag, och ytterligare andra har förmedlats vidare till ansvarig för exempelvis årsmötet.

5.1 Den begränsade enkäten till medlemmar i registret

Tillvägagångssätt

Den kortare enkäten bestod av tre frågor, en inbjudan att delta skickades ut av kansliet till alla medlemmar som har godkänt att få mejlutskick från Svenska Amnesty, totalt 19 477 mottagare. Enkäten låg ute i två dagar och öppnades av 3 851 personer vilket genererade 2 499 kompletta svar. En förhållandevis stor andel av de som fick inbjudan har alltså svarat (12 %). Då urvalet bland det totala antalet medlemmar från början inte är slumpmässigt gör detta att vi inte ser resultatet som statistiskt hållbart, det vill säga att det skulle vara representativt för alla medlemmar.

Vi utgår från att många av de som valt att svara på enkäten är intresserade både av Amnesty som organisation och ser den interna demokratin som viktig, förmodligen i högre utsträckning än de som inte valt att svara, eller slutfört enkäten.

Resultat

För en fullständig sammanställning av resultaten från enkäten, se Bilaga 1 "[Resultat av enkät till alla medlemmar](#)".

Den första frågan i enkäten löd "Vill du vara med och påverka svenska Amnestys utveckling?" Av de som svarat på enkäten är det ca 60 % (1 482 personer) som svarat ja, det vill säga att de vill vara med och påverka Svenska Amnestys utveckling. 40 % (1 017 personer) svarar nej. För de som svarar nej, var tanken att enkäten tog slut där, medan frågorna två och tre utvecklade vad och på vilket sätt respondenterna vill vara med och påverka.

Fråga två löd "Om du vill påverka Amnestys utveckling, vad är viktigast för dig?" Här angav 32 % (475 personer) av de som tidigare angett att de ville vara med och påverka, att de vill delta i debatter och diskussioner innan ett beslut fattas. 18 % (271 personer) vill kunna delta när det formella beslutet ska fattas. För 50 % (736 personer) är båda alternativen lika viktiga.

Den tredje och sista frågan handlade om vad man vill vara med och påverka. Här var det möjligt att välja flera alternativ. Det framgår tydligt att flest är intresserade av diskussioner om åtagande och inriktning för Amnestys arbete, hela 77 % (1 175 personer) har valt detta alternativ. 36 % (534 personer) är intresserade av att delta i beslut under svenska Amnestys årsmöte, med möjlighet att göra kortare inlägg i debatterna via chat och sms. Likaså är 36 % (534 personer) intresserade av förberedande diskussioner om motioner och förslag inför svenska Amnestys årsmöte. 26 % (390 personer) vill vara med och välja svenska Amnestys styrelse.

5.2 Den omfattande enkäten till "aktiva medlemmar"

Tillvägagångssätt

Inbjudan till den mer omfattande enkäten skickades ut per e-post till alla mottagare av Insats, totalt 506 personer, samt till DO-listan som består av 40 distriktsombud från hela landet. Denna enkät låg uppe under drygt en vecka och genererade totalt 43 svar.

Om respondenterna

Av de som svarat har knappt 80 % (34 personer) varit medlemmar i Svenska Amnesty i fyra år eller mer. 16 % (7 personer) har varit medlemmar i 1-3 år, och 5 % (2 personer) i mindre än ett år.

Det är också många av de som svarat som är eller har varit förtroendevalda i Svenska Amnesty på distrikts- eller sektionnivå, och/eller i en annan förening: 54 % av respondenterna (15 personer) är eller har varit förtroendevald på distriktsnivå, 18 % (5 personer) på sektionnivå och 61 % (17 personer) i en annan förening. Att på någon nivå sitta som förtroendevald tänker vi medför en naturlig förståelse för hur svenskt föreningsliv och –praxis är uppbyggd, vilket kan vara bra att ha med sig när resultatet läses.

Resultat

Enkäten berörde framförallt svenska sektionens årsmöte, information inför, möjlighet till deltagande och former för beslutsfattande.

Om deltagande på årsmötet

28 % (11 personer) av respondenterna har aldrig deltagit på årsmötet, men skulle vilja. 18 % (7 personer) har aldrig deltagit på årsmötet, och tror inte heller att deras deltagande skulle göra någon skillnad. 3 % (1 person) har aldrig deltagit på årsmötet och är inte heller intresserad av den interna demokratin.

På frågan om vad som skulle göra det enklare att delta i årsmötet anger 67 % (20 personer) att det skulle underlätta om det var närmare och 30 % (9 personer) om mötet var kortare.

Bland de som varit på ett eller flera årsmöten nämns bland förslagen på hur man kan göra årsmötet mer intressant och enklare:

- Mer marknadsföring av årsmötet och fokus på frågor/teman som ska behandlas. Både innan och efter årsmötet, visa att det inte bara är torr formalia.
- Möjlighet att sätta sig in i frågorna på förhand.
- Att starta beredning och diskussioner tidigare för att få fler insatta och mer intresserade: i de egna grupperna, i forum på nätet eller genom möten.
- Enbart en övernattnings skulle minska kostnader
- Ordna gemensamma resor och ta upp anmälningar, "det är steget innan man tar sig till årsmötet som är svårt".

När det gäller kallelsen till årsmötet menar 91 % (39 personer) att de vet när och var kallelsen till årsmötet kommer. 70 % (30 personer) tycker att kallelsen är inbjudande och väcker intresse att delta.

Generellt om informationen om Amnestys demokratiska processer

På frågan om de tycker att informationen till medlemmarna om svenska Amnestys demokratiska processer (som årsmöte och styrelse) är bra, tillgänglig och enkel att förstå menar 53 % (23 personer) att detta stämmer och 23 % (10 personer) att detta stämmer bra. 14 % (6 personer) tycker inte att det stämmer och 9 % (4 personer) uppger att de ej vet.

Om demokratiskt system för årsmötet

De flesta av respondenterna anser att ett direktdemokratiskt system är att föredra för svenska Amnesty. 64 % (27 personer) tycker att det stämmer eller stämmer väl. 29 % av respondenterna (12 personer) tycker att svenska Amnesty bör gå över till någon form av representativ demokrati. 17 % (7 personer) har på dessa två frågor om vilket demokratiskt system som är att föredra valt alternativet "Vet ej".

När det gäller när årsmötet kan ses som legitimt menar 60 % (26 personer) att det är när alla som vill har möjlighet att delta och 47 % (20 personer) när en representant per grupp/enhet deltar. 7 % (3 personer) anser att årsmötet är legitimt när minst 500 medlemmar deltar (baserat på att det som idag är ca 90 000 medlemmar), och 5 % (2 personer) när minst 1 % av medlemmarna deltar. En kommentar som kom i samband med denna fråga var "Det viktiga är inte andel av totalt antal medlemmar utan andel av aktiva medlemmar". På denna fråga var det möjligt att välja fler än ett svarsalternativ.

Om möjlighet till delaktighet över nätet

I enkäten behandlade några frågor möjlighet till utökad möjlighet att delta på årsmötet, eller i förberedande diskussioner, med hjälp av webben.

Mest positivt inställda var respondenterna till att införa någon form av onlinebaserat system där man kan följa och göra inlägg i diskussioner på årsmötet. 58 % (25 personer) instämmer eller instämmer väl i att detta bör göras och 23 % (10 personer) instämmer inte.

När det gäller möjlighet till onlinebaserad beredning av beslut inför årsmötet var 54 % (23 personer) positivt inställda till detta (stämmer eller stämmer väl), medan 30 % (13 personer) inte anser att detta är något som bör införas.

Däremot var en klar majoritet av respondenterna mot att införa ett system där beslutsfattandet helt och hållet sker online. 56 % (23 personer) tycker inte att det är en bra idé, medan 22 % (9 personer) är för (stämmer eller stämmer väl).

Påståendet att svenska Amnesty bör införa ett system där man kan delta i omröstningarna på årsmötet online gav ett mycket delat resultat: 44 % (19 personer) instämmer (stämmer eller stämmer väl) och 42 % (18 personer) instämmer inte.

6. Analys och rekommendationer

Uppdragsgruppen ser positivt på hur sektionen har förändrats under åren. Det är enbart positivt att nya former för engagemang och aktivitet växer fram och att organisationen är lyhörd för hur medlemmarna vill engagera sig. Vill man ha mångfald och spridning i medlemskåren måste man samtidigt acceptera att olika former och arbetssätt passar för olika människor. Detta innebär att den mer traditionella och hierarkiska organisationen, bland annat med distrikten som naturliga mellanled, har fått en mer underordnad roll, vilket i sin tur leder till ett antal konsekvenser som utredningsgruppen belyser i detta kapitel.

Vi har i anslutning till respektive analys och problemformulering tagit fram ett antal rekommendationer och tänkbara lösningar. En del på mer övergripande nivå som kräver behandling av styrelse eller årsmötet, andra förslag av mer praktiskt karaktär som skulle kunna implementeras direkt.

I stort kan sägas att utredningens huvudlinje är att förbättra det direktdemokratiska system vi har idag. Vi kan se fördelar både med en representativ och en direktdemokratisk struktur, men ser många fördelar med att behålla och vidareutveckla dagens demokratiska organisation. Särskilt i förhållande till de strukturella och organisatoriska förändringar som är en förutsättning för att kunna implementera ett representativt system.

6.1 Distrikten och gruppernas roll och representativitet

Distriktens roll i organisationen har mer och mer marginaliserats de senaste åren, bland annat genom att medlemskap i sektionen, sedan införandet av standardstadgar för distrikten 2009, inte längre automatiskt kopplas till medlemskap i det lokala distriktet.

Distrikten och specifikt distriktsombuden har tidigare haft en nyckelroll när det gäller att förmedla information mellan lokala grupper och styrelsen, samt delta i budgetprocessen. I takt med att organisationen förändras har dock distriktens formella roll minskat. En konsekvens av detta är att medlemmar som är engagerade i en region där det inte finns något väl fungerande distrikt, bland annat saknar de formella möjligheterna att påverka budgetprocessen.

Det är stor variation på hur distrikten fungerar i olika delar av landet. Vissa distrikt har en omfattande verksamhet med många aktiva, medan andra har en mer begränsad verksamhet. Detta gör tillsammans med de tidigare punkterna att det är svårt att se distrikten i deras nuvarande form som en möjlig struktur att bygga ett demokratiskt system på.

Detsamma gäller grupperna, då allt fler medlemmar inte är med i någon arbetsgrupp, och även gruppernas organisation och verksamhet varierar väldigt mycket från fall till fall.

Sett till svaren i den medlemsundersökning som gjorts i anslutning till denna utredning, talar dessa för att det i dagens läge inte finns ett tillräckligt utbrett stöd för att det ska vara aktuellt att ta upp frågan om ett representativt system. Däremot framhålls vikten av att olika grupper finns representerade på årsmötet i flera av de kommentarer som inkommit, samt som svar på frågan om när årsmötet kan anses vara legitimt.

Rekommendationer och lösningsförslag

Gruppen anser att ett representativt system för svenska sektionens demokrati hade varit intressant att utforska vidare. Men eftersom vi ser att den organisatoriska struktur som är nödvändig för ett sådant system i dagsläget saknas, föreslår vi istället förbättringar och kompletteringar av dagens direktdemokratiska system. Vi vill understryka att anledningen till att utredningsgruppen inte rekommenderar en övergång till ett representativt system alltså är praktisk snarare än principiell.

6.2 Variationen på grupper och nätverk samt medlemmarnas olika grad av föreningsvana

Vi ser det som en mycket stor fördel att det är upp till medlemmarna i respektive grupp att välja graden av formalia, och i och med det hur mycket tid och engagemang som ska läggas på organisatoriska

och administrativa sysslor. Det frigör i sig tid som kan läggas på kampanjarbetet och mer riktade insatser för mänskliga rättigheter i enlighet med organisationens vision och syfte.

Vi kan också anta att det lockar och behåller medlemmar som annars inte känner sig bekanta och/eller bekväma med mer traditionella föreningsformer som kan upplevas exkluderande för dem som inte är ordentligt insatta.

Samtidigt ser vi att minskad föreningsvana på gruppnivå kan leda till att vissa medlemmar känner ett större avstånd till de mer formella och beslutsfattande mötesarenorna i övriga organisationen. En ytterligare konsekvens kan vara att aktiva medlemmar saknar kunskap om vilka rättigheter och möjligheter de har att delta i beslutsfattandet och därmed minskar deras möjlighet i praktiken att påverka sektionens inriktning och utveckling.

När utredningsgruppen tagit del av svar och kommentarer från de båda enkäter som gått ut i samband med utredningen, tycker vi att det är möjligt att urskilja att många medlemmar även har en något oklar (eller ibland till och med felaktig) bild av vad exempelvis styrelsen och sekretariatets roll är.

Vi ser också att kommunikation, samverkan och erfarenhetsutbyte mellan de olika grupperna skulle kunna ske i en högre utsträckning än vad som är fallet idag. Detta är snarare en kulturfråga än strukturellt demokratisk, men vi ser ökade interna diskussioner överlag som ett första steg för ett öppet och livligt diskussionsklimat runt motioner till årsmötet eller andra frågor som rör beslutsfattande.

Bristen på användandet av digitala kommunikationskanaler leder också till att vi riskerar att tappa medlemmar som flyttar eller av andra anledningar har svårt att vara lokalt aktiva under en period. Hade möjligheten funnits att fortsätta följa diskussioner och över webben ta del av vad som händer, ökar sannolikheten att de fortsätter att känna sig delaktiga vilket minskar tröskeln att bli aktiv igen.

Rekommendationer och lösningsförslag

Sektionen bör utforma och tillhandahålla mycket lättillgänglig och sammanfattande informationsmaterial som (gärna visuellt) beskriver organisationens struktur och beslutsfattande. Detta i syfte att det ska vara tydligt för nya medlemmar hur det fungerar och vad de har för möjligheter och rättigheter som del av en demokratisk organisation. Formuleringen av materialet bör även ta hänsyn till "varför det är viktigt" och inte bara beskriva att till exempel årsmötet finns. Även med avseende på den vanliga informationen och de kallelser som går ut, bör det finnas med en beskrivning av hur det fungerar.

Sektionen bör överväga att ta fram utbildningsmaterial för "föreningsadministrativt" arbete, exempelvis om styrelsearbete, årsmöten, att arbeta i grupp (alltifrån olika sätt att fatta beslut på till konflikthantering eller om härskarteknikern och främjarstrategier).

Sektionen bör vidta åtgärder och lägga tillräckliga resurser på att öka organisationens digitala mognad och kultur av att föra diskussioner online. Detta ser vi som en förutsättning för att på längre sikt komma igång med förberedande diskussioner inför exempelvis beredning av årsmötesbeslut, eller ett större engagemang runt styrelsens arbete. Ett led i detta arbete skulle kunna vara att:

- Från centralt håll utarbeta och marknadsföra interaktiva, lättanvända och tillgängliga diskussionsforum för frågor som rör hela sektionens organisation och verksamhet.
- Ta fram en plan för hur detta ska implementeras, vilka frågor/områden som är lämpliga att inleda med och hur information ska spridas om att möjligheten finns. Ett tips kan vara att till en början fokusera på att diskussioner kommer igång överhuvudtaget. Även att vara öppen för diskussioner på mycket spridda nivåer och inom blandade områden och först vid behov göra en lämplig indelning/struktur. Lärdomar från andra organisationer som vill utöka sin digitala närvaro visar tydligt att det inte räcker med att tillhandahålla de rent tekniska möjligheterna, personella resurser måste anslås för att det hela ska komma igång och hållas vid liv.
- Erbjudna grupper och nätverk egna forum och verktyg där de kan lägga ut information och föra interna diskussioner. Ofta brukar det vara lättare att komma igång på det lokala planet med frågor som annars behandlas över e-post, telefon eller kräver ett möte.

6.3 Årsmötet och beredning av frågor inför årsmötet

Det låga deltagandet på årsmötet gör att legitimiteten av de beslut som fattas på årsmötet går att ifrågasättas.

Gruppen har ingående diskuterat vad som krävs för att årsmötet ska anses fullt legitimt. Exempelvis hur många årsmötesdeltagare som skulle behöva delta. Även med 400 deltagare, eller fler, är det bara någon promille av sektionens medlemmar som deltar i besluten. Det vi har kommit fram till är att det faktiska problemet är om det är så att medlemmar vill delta i de demokratiska processerna, men av olika skäl inte kan det. Något som styrks av de svar som kommit in i samband med enkäterna.

Från utvärderingar av tidigare årsmöten ser vi att en majoritet av mötesdeltagarna är nöjda med formerna för mötena, känner att deltagandet har varit givande och att deras deltagande har varit värdefullt även för organisationen. Det är också den bild som ges i de kommentarer som kompletterar enkätsvaren. Det gör att vi kan anta att det största "problemet" inte ligger i strukturen för genomförandet av själva årsmötet, utan runtomkringliggande faktorer.

Nedan listas tänkbara hinder som kan ligga till grund för varför medlemmar inte deltar i sektionens årsmöten:

- Brist på kunskap om vad årsmötet är och informationen om vad årsmötet är och när/hur det hålls. Den kallelse som går ut i medlemstidningen känns inte relevant/är inget man känner riktigt till mig.
- Att inte ha råd med resa, boende och eventuell ledighet från arbete.
- Inget intresse för frågorna som behandlas (kopplat till organisationen och den strategiska inriktningen)
- Avsaknad av tillhörighet och gemenskap, rädsla att hamna utanför eller inte känna någon.
- Att inte ha tid eller av andra anledningar saknar möjlighet till resor.
- Känner inte att det egna deltagandet är värdefullt och att mitt deltagande på årsmötet gör skillnad.
- Avsaknad av möjlighet att sätta sig in i aktuella frågor och underlag:
 - o Språkligt - baserat på vilka formuleringar/vilket tilltal som används,
 - o Tid för förberedelser som krävs
 - o Avsaknad av "historisk koppling" och sammanhang.

Från enkäterna ser vi att det hos medlemmarna finns ett betydligt större intresse för frågor som rör sektionens utveckling och inriktning än vad som motsvaras av deltagandet på årsmötet. Intresset är något större för att vara delaktig i diskussioner innan besluten fattas, än i själva beslutsfattandet. Enkätsvaren visar också att många ser det som önskvärt med möjlighet att föra dessa diskussioner på webben.

Rekommendationer och lösningsförslag

Gruppen anser att det demokratiska systemet måste anses vara fullt legitimt om/när varje medlem har kännedom om hur systemet fungerar och varje medlem som vill delta i årsmötet har formell och praktiskt möjlighet att göra det. Utifrån vad vi kan se av dagens system finns dessa möjligheter rent formellt, det handlar främst om mer praktiska aspekter. Nedan våra rekommendationer kopplat till årsmötet:

Styrelsen bör vidare utreda möjligheterna att genomföra val av styrelse online med resultatet att styrelsen för sektionen väljs av betydligt fler medlemmar och därmed har större legitimitet och tydligare mandat.

Handlingar och kallelse bör utformas på ett sätt som upplevs som lockande även av mindre föreningsvana medlemmar. Ge en bild av årsmötet som en årlig kick-off och inte enbart formellt mötesforum.

Den interna hemsidans "årsmötesdel" bör utvecklas och samla allt som rör årsmötet:

- Sammanställa handlingar och relaterad information
- Sätta upp ett diskussionsforum som gör det möjligt att innan mötet diskutera motioner och förslag online. Dessa diskussioner sammanfattas sedan och presenteras i beredningsgrupperna på årsmötet. Detta öppnar upp för medlemmar som annars inte har möjlighet att ta sig till årsmötet att vara med och göra sin röst hörd. Att låta diskussionen ligga öppet bidrar också till att fler har möjlighet att ta del av vad som sägs och kan bilda sig mer välgrundade uppfattningar i de aktuella frågorna.
- Sända live både från beredningsgrupperna och plenumdiskussioner över webben.
- Löpande under pågående möte uppdatera i någon slags kortfattad realtidsrapportering av bifallna beslut + t.ex. protokoll från beredningsgrupperna.

Under årsmötet bör ett flöde från kompletterande kommentarer från exempelvis twitter och sms rulla på storskärm (dessa bör även finnas med på årsmötessidan på webben).

Årsmötets beredningsgrupper bör ta med och beakta resultat från förberedande diskussioner online, samt åsikter som kommer in via den interna hemsidan under årsmötets gång.

Tänkbara alternativ för en framtida utveckling skulle kunna vara antingen att öppna upp för flera beslut över webben, alternativt möjlighet att låta deltagare som följer mötet online vara med i diskussioner och omröstningar. Båda dessa alternativ ligger dock längre fram i tiden och är beroende av hur ett webbaserat val av styrelse och deltagandet i förberedande diskussioner faller ut.

6.4 Gruppröstning

Uppdragsgruppen anser att systemet med gruppröstning är odemokratisk och olämplig av främst två anledningar:

- Att vissa av sektionens grupper har rösträtt och andra, exempelvis specialgrupper och landsamordnare, inte har det. Detta gör att principen om beslutsjämlighet (en medlem, en röst) inte gäller.
- Det är få medlemmar, kanske särskilt bland de yngre och nyare, som har kännedom om att gruppröstningen överhuvudtaget finns. Detta blir odemokratiskt i bemärkelsen att alla medlemmar ska ha förståelse för och kännedom om mötesordning och dagordningen.

Slutligen menar utredningsgruppen att farhågorna om externa kupp försök – som var en av de ursprungliga anledningarna till att införa gruppröstningen i stadgarna – inte har visat sig berättigad. Historiskt sett har detta aldrig varit aktuellt. De tillfällen gruppröstningen har använts har istället varit vid missnöjesvoteringar där någon medlem hoppas på ett annat utfall av omröstningen, vilket i sig är direkt odemokratiskt.

Rekommendationer och lösningsförslag

Att styrelsen till årsmötet 2012 lägger ett förslag om stadgeändring som avskaffar gruppröstningen.

6.5 Styrelsens roll och medlemmarnas syn på vad styrelsen gör

I resultatet från framförallt den enkät som gått ut till "alla medlemmar" framkommer det att en stor del av de som svarat vill vara med och påverka inriktning och utformning av svenska Amnesty. Däremot är det inte alls lika många som är intresserade av att påverka vilka som sitter i styrelsen för sektionen.

Detta ser gruppen som ett tecken på att det är många av medlemmarna som inte har full förståelse för i vilken utsträckning sektionens styrelse faktiskt påverkar och har inflytande över organisationens utveckling och inriktning.

Bilden av att det kan vara så förstärks även genom att se var fokus ligger i de presentationer som görs av de kandidater som ställer upp till styrelseval på årsmötena. Ofta läggs mer utrymme på att berätta om vad man har gjort, vad man har för utbildning och bakgrund snarare än på inriktning och vision för svenska Amnesty. Det är också mot dessa visioner och "löften" det är rimligt att utvärdera en styrelseledamots insats under den gångna mandatperioden.

Styrelsen för svenska sektionen har en viktig strategisk roll när det gäller inriktning av Amnestys Internationals verksamhet, både nationellt och internationellt. Det är styrelsen som utser delegater till rådmötet, för diskussioner löpande med den internationella rörelsen, det är styrelsen som beslutar om budget och därmed sätter prioriteringarna utifrån den av årsmötet antagna handlingsplanen. Det är också styrelsen som anställer och leder sektionens generalsekreterare samt utvärderar och följer upp den förvaltande verksamheten. Det är viktigt att medlemmarna har klart för sig hur och när de kan påverka vad: Vilka frågor som behandlas direkt på svenska sektionens årsmöte, och vilka frågor som styrelsen ansvarar för.

Enligt svensk föreningskultur spelar valberedningen en viktig roll i varje organisation, men det är viktigt att komma ihåg att det inte är valberedningen utan årsmötet som väljer styrelse. Valberedningen har en viktig roll i att – genom sitt förslag – informera och vägleda årsmötet, men det är också viktigt att det finns ett brett underlag av kandidater så att årsmötet har möjlighet att genom valet styra sektionens framtida inriktning.

Rekommendationer och lösningsförslag

Återigen vill vi lyfta vikten av att ha tydliga beskrivningar i anslutning till exempelvis kallelse och årsmöteshandlingar, där det tydligt framgår vad som beslutas var och av vem.

Likaså bör det finnas en organisationsbeskrivning (med koppling till den internationella organisationen) som på ett enkelt och gärna grafiskt sätt förklarar det hela. Det är intressant och viktigt både för nya och äldre medlemmar.

Valberedningen bör arbeta för att kandidaternas vision för Amnesty och den svenska sektionen (programförklaring) får stort utrymme i presentationerna för att underlätta för årsmötet att genom valet också påverka Amnestys framtida utveckling, samt underlätta för årsmötet att utvärdera styrelsens och enskilda styrelseledamöters insatser.

Vidare bör valberedningen arbeta för att det finns en bred pool av kandidater så att valen – inte bara i teorin utan även i praktiken – alltid sker på årsmötet.

6.6 Övriga rekommendationer och lösningsförslag

- Styrelsen bör utveckla möjligheterna för medlemmar att via webben löpande följa och delta i styrelsens arbete och diskussioner samt ge kommentarer. Det vill säga inte bara att som idag kunna följa beslut som har fattats.
- Styrelsen bör också överväga möjligheten att i framtiden även kunna direktsända styrelsemöten live på medlemssidorna för att man som medlem ska kunna följa diskussionen runt sina intresseområden hela vägen fram till beslut.

7. Den fortsatta utvecklingen av demokratin i svenska Amnesty

Uppdragsgruppen lämnar denna slutrapport till årsmötet 2012 och avslutar därmed sitt uppdrag. Vårt åtagande har varit begränsat både i tid och omfattning och vi är överens om att styrelsen bör fortsätta att utvärdera svenska sektionens demokrati och ledning i någon form. Några frågor som gruppen vill lyfta som intressanta att titta vidare på är:

- Vad skulle krävas för att gå över till representativt system? En organisationsutvärdering och riskanalys. Detta kan vara en del av en mer övergripande utvärdering av organisationens struktur, med avseende på exempelvis medlemmar, grupper, distrikt och styrelsens roller och relationer till varandra. Underlaget från enkäterna samt det seminarium som kommer att hållas på årsmötet i Uppsala 2012 kan utgöra underlag för en fortsatt utredning.
- Styrelsens roll och åtagande. Hur är det i praktiken idag och vilken bild har medlemmarna av styrelsens roll och arbete. Överensstämmer medlemmarnas bild med verkligheten? Vilka konsekvenserna bli om den inte överensstämmer?
- Utvärdering av svenska sektionens demokrati utifrån de 7 demokratiska principerna som finns fastslagna internationellt. Här ser vi att det skulle vara intressant att kombinera en bred enkät med en mer djupgående analys från exempelvis djupintervjuer, inte bara diskussioner i en arbetsgrupp. Syftet med utvärderingen skulle vara att identifiera eventuella brister och komma med förslag till hur dessa kan åtgärdas.

Bilaga 1. Resultat från enkät till alla medlemmar

Antal som fått mail	19 477 st.		
Antal som öppnat	6 106 st.	31 %	av de som fått mail
Antal som klickat på enkät	3 851 st.	63 %	av de som öppnat mail
Antal som varit inne och ej avslutat	1 352 st.	35 %	av de som klickat på enkät
Antal av dessa som svarat ja på fråga 1	68 st.	5 %	av de som ej avslutat
Antal av dessa som svarat nej fråga 1	211 st.	16 %	av de som ej avslutat
Antal av dessa som lämnat tomt på fråga 1	1 073 st.	79 %	av de som ej avslutat
Antal som avslutat enkät	2 499 st.	65 %	av de som klickat på enkät
Antal som svarat ja på fråga 1	1 482 st.	59 %	av de som avslutat
Antal som svarat nej på fråga 1	1 017 st.	41 %	av de som avslutat
Att delta i debatter och diskussioner innan ett beslut fattas	475 st.	32 %	av de som svarat ja på fråga 1
Att kunna delta när det formella beslutet ska fattas	271 st.	18 %	av de som svarat ja på fråga 1
Lika viktigt	736 st.	50 %	av de som svarat ja på fråga 1
Val av svenska Amnestys styrelse	390 st.	26 %	av de som svarat ja på fråga 1
Diskussioner om åtagande och inriktning för Amnestys arbete	1 145 st.	77 %	av de som svarat ja på fråga 1
Förberedande diskussioner om motioner och förslag inför svenska Amnestys årsmöte	534 st.	36 %	av de som svarat ja på fråga 1
Beslut under svenska Amnestys årsmöte, med möjlighet att göra kortare inlägg i debatterna via chat och sms	540 st.	36 %	av de som svarat ja på fråga 1
Inget av alternativen	87 st.	6 %	av de som svarat ja på fråga 1

Bilaga 2. Resultat från enkät till alla medlemmar

43 svar

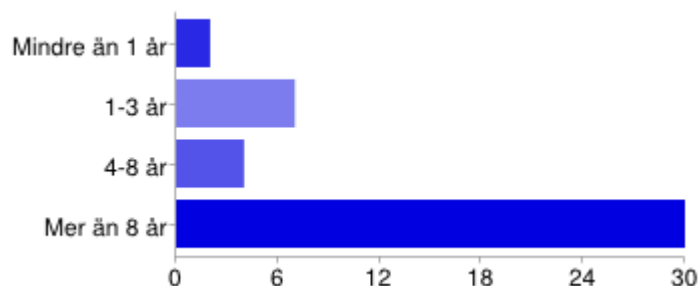
Sammanfattning: Demokrati i Amnesty

Grupp/distrikt:

338, Västerbotten, Halland, Gr 195 Göteborg, 206 Gästrikland /Dalarna, 70, grupp 45, U95, S. Norrland, 83, U 46, Skåne, 313, 333/Stockholm, 167, Distriktsstyrelsen Stockholm, 118/Göteborg, 313 Skåne, 33/Södra Halland, 118/Göteborg, 119, U35, U35, 206, 212, Grupp 81 Mälardalen, 39/Uppsala, Grupp 45, Grupp 173, Skellefteå, Kvinnorättsgruppen Göteborg, 251, 232 Skåne/Blekinge, Hudiksvall, 67/Uppsala, 333, 192 Stockholm, Distriktsstyrelsen Stockholm, Stockholm + 4 st. som inte uppgett grupp eller distrikt.

OM MIG.

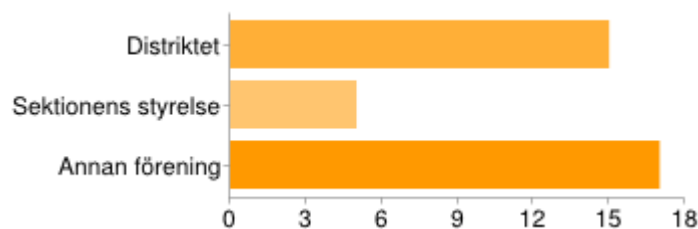
Jag har varit medlem i Amnesty i:

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Mindre än 1 år	2	5%
1-3 år	7	16%
4-8 år	4	9%
Mer än 8 år	30	70%

Jag är eller har varit förtroendevald i:

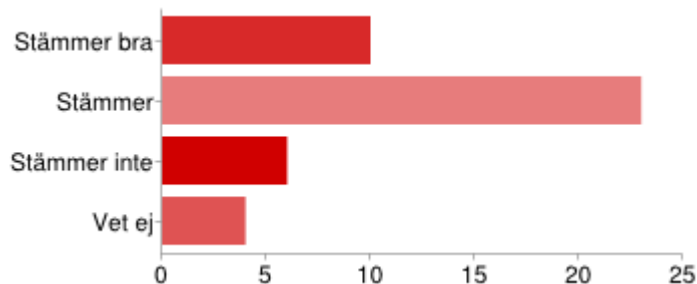

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Distriktet	15	54%
Sektionens styrelse	5	18%
Annan förening	17	61%

PROCESSER.

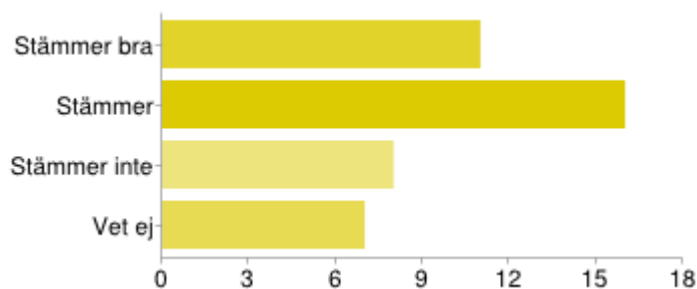
Jag tycker att informationen till medlemmarna om svenska Amnestys demokratiska processer (årsmötet/styrelsen) är bra, tillgänglig och enkel att förstå

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	10	23%
Stämmer	23	53%
Stämmer inte	6	14%
Vet ej	4	9%

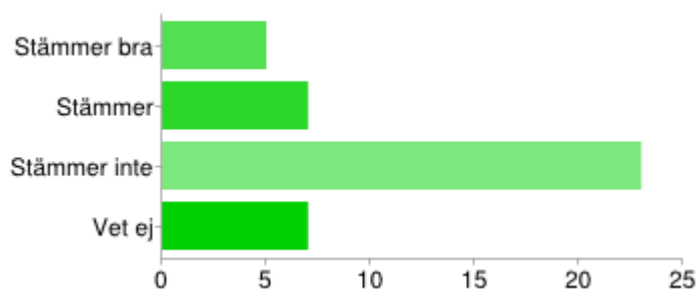
Jag tycker att direktdemokrati är det bästa systemet för svenska Amnesty

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	11	26%
Stämmer	16	38%
Stämmer inte	8	19%
Vet ej	7	17%

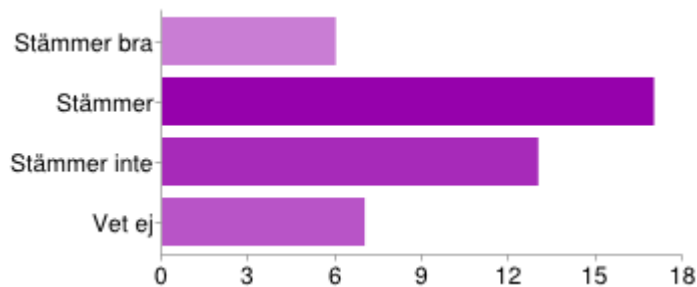
Jag tycker att svenska Amnesty bör gå över till någon form av representativ demokrati

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	5	12%
Stämmer	7	17%
Stämmer inte	23	55%
Vet ej	7	17%

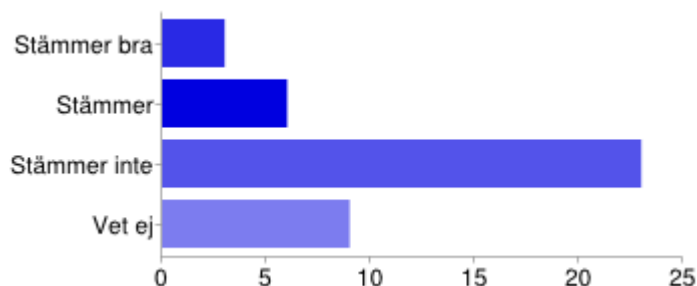
Jag tycker att svenska Amnesty bör införa ett system där beredning av beslut sker online

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	6	14%
Stämmer	17	40%
Stämmer inte	13	30%
Vet ej	7	16%

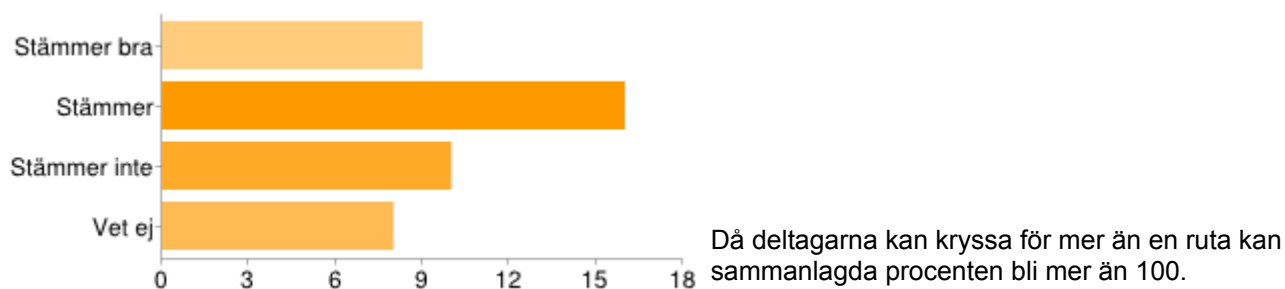
Jag tycker att svenska Amnesty bör införa ett system där beslut sker online

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

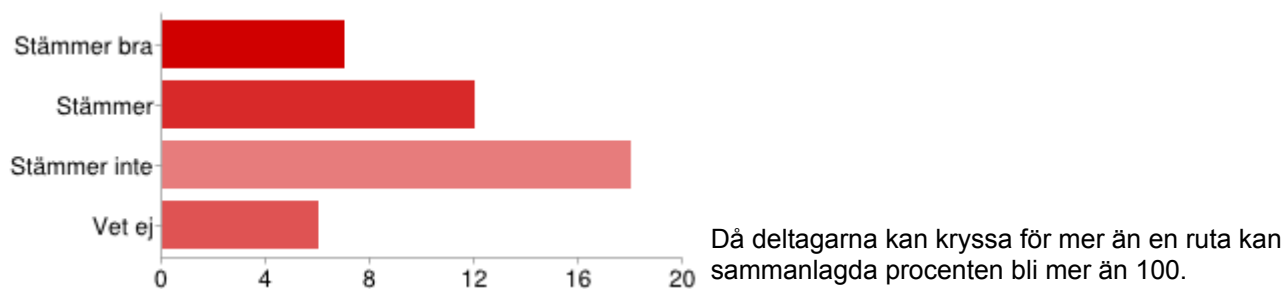
Stämmer bra	3	7%
Stämmer	6	15%
Stämmer inte	23	56%
Vet ej	9	22%

Jag tycker att svenska Amnesty bör införa ett system där man kan följa och göra inlägg i diskussionerna på årsmötet online

Stämmer bra	9	21%
Stämmer	16	37%
Stämmer inte	10	23%
Vet ej	8	19%

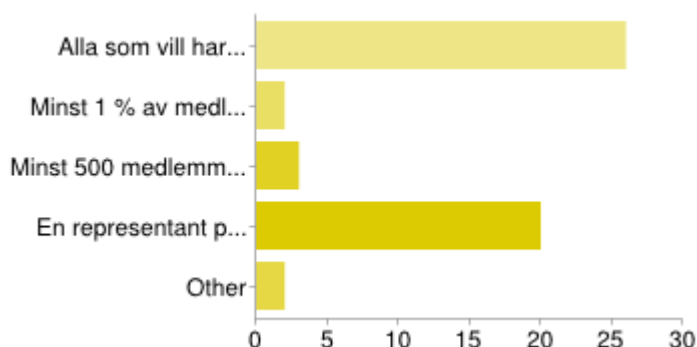
Jag tycker att svenska Amnesty bör införa ett system där man kan delta i omröstningarna på årsmötet online

Stämmer bra	7	16%
Stämmer	12	28%
Stämmer inte	18	42%
Vet ej	6	14%

ÅRSMÖTET.

Jag anser att årsmötet kan anses legitimt när...

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

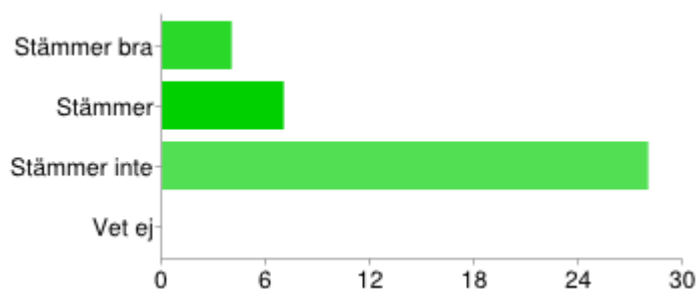
Kommentarer under "Other":

Det viktiga är inte andel av medlemmar, utan andel av aktiva medlemmar. (Personen hade även kryssat i alternativet en representant per grupp/enhet deltar.)

Den andra personen som kryssat i övrigt måste gjort så och samtidigt varit en av dem som kryssade i ytterligare två alternativ.

Alla som vill har möjlighet att delta	26	60%
Minst 1 % av medlemmarna deltar	2	5%
Minst 500 medlemmar deltar	3	7%
En representant per grupp/enhet deltar	20	47%
Other	2	5%

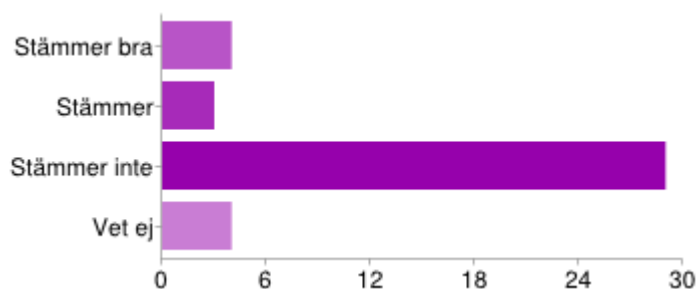
Jag har aldrig deltagit i årsmötet, men skulle vilja

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	4	10%
Stämmer	7	18%
Stämmer inte	28	72%
Vet ej	0	0%

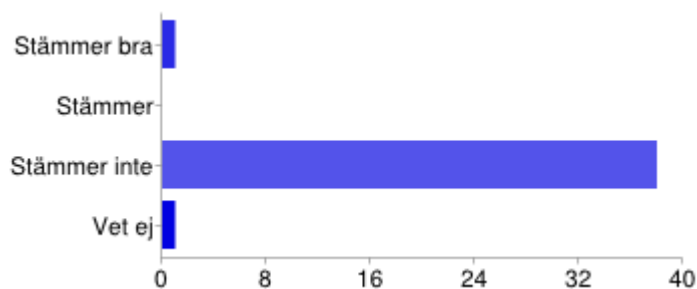
Jag har aldrig deltagit i årsmötet och tror inte att mitt deltagande skulle göra skillnad

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	4	10%
Stämmer	3	8%
Stämmer inte	29	73%
Vet ej	4	10%

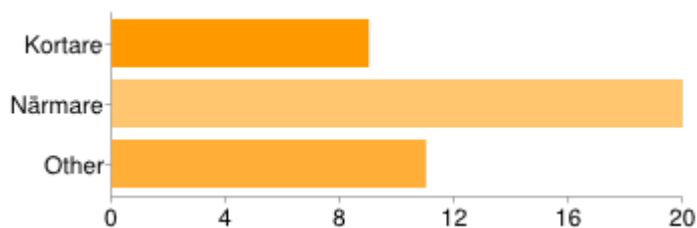
Jag har aldrig deltagit i årsmötet och är inte intresserad av interndemokratin

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	1	3%
Stämmer	0	0%
Stämmer inte	38	95%
Vet ej	1	3%

Det skulle vara enklare för mig att delta i årsmötet om det var

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Kortare	9	30%
Närmare	20	67%
Other	11	37%

Jag har deltagit i årsmötet och här är några av mina reflektioner över hur det skulle kunna bli enklare mer intressant för fler att delta:

- Jag har deltagit i alla årsmöten sedan 1969. Jag var varm anhängare av det förslag till representativ demokrati som lades fram av Pamp/Löfström (det andra försöket). Jag tror att det vore en fördel om deltagarna hade ett uppdrag från den grupp eller det distrikt de representerar. Det skulle sannolikt öka intresset för och diskussion om årsmötesfrågor runtom i sektionen.
- Marknadsföra årsmötet ännu mer än idag och på flera sätt. Lyft upp en särskild fråga eller ett tema innan årsmötet och fokusera på det i utskick innan årsmötet. Koppla till funktioner/besök innan årsmötet.
- Jag tycker alltid att det varit intressant.
- On-linediskussioner rking det som ska upp på årsmötet. Mer utvecklad mötesplats på hemsidan, där debatter kan föras och inlägg ges på ett enkelt sätt.
- Jag tycker de fungerar bra. Det som behövs är att pusha aktiva på lokal nivå och få dem att förstå hur viktigt deras deltagande är. En liten guidefolder för nybörjare som förklarar beslutsprocesser och krångliga termer. Att inte slarva med röstningsförfarandet, som det görs ibland. Vissa personer har suttit och gjort samma procedur i 20 år, men för andra är det första gången och de måste visas respekt genom att man gör det ordentligt.
- * Eftersom att möjligheten att kunna ta sig till årsmötet är beroende av ens ekonomiska tillgångar tror jag att det gör att många tvekar, ibland räcker inte verksamhetsbidraget till det. Förstår att det skulle bli enorma kostnader för amnesti att stå för rese- och boende-kostnader, men i så fall borde det finnas fler möjligheter att kunna påverka beslut, exempelvis online.
- En representant per grupp/enhet. Ett problem: Vad gör man med dem som varken tillhör en grupp eller enhet? Det vore bra om årsmöten som i år förläggs till Stockholm- Uppsalatrakten, dit det är lätt att komma var man än bor.
- Om man är förberedd och vet vilka frågor som ska diskuteras, har satt in sig i motioner m.m., får man ut mer av årsmötet. Så man har ett personligt ansvar att göra årsmötet mer intressant. Jag tycker det är en bra metod med olika beredningsmöten innan beslut fattas, då känns demokratin nära.
- Mindre workshops. Mer tid i beredningsgrupperna. Ingen tidspress i plenum. Utländska gäster. Gärna något mr-tema.
- Att årsmötesdiskussionerna började tidigare och i fler sammanhang: på internet, i grupperna och distrikten.
- Fler små diskussionsgrupper. Fler medlemmar på mötet. Fler små arbets/beredningsgrupper. Bättre info i förväg om programmet (så att hela vår grupp kan läsa på och diskutera)
- Tyckte att det fungerade bra senast i Göteborg. Ett årsmöte blir vad varje enskild medlem gör det till. Saknade dock mindre utställningar, Amnestybutiken, enskilda försäljare till förmån för mänskliga rättigheter.
- Det var på Jesús Alcalás tid!
- Anledningen till att jag svarade "vet ej " på flera frågor är att jag saknade rätt svarsalternativ för mig. För min egen del skull jag kunna tänka mig att införa representativ demokrati, med en liten beslutande församling som kan träffas någon annan gång än på årsmötet. Jag vill dock att årsmötet ska vara betydelsefullt även i framtiden. Som jag uppfattar det vill Amnesty's intentionella organisation att organisationen ska styras mer strikt än förr i tiden, begreppet "one amnesty" verkar vara det som gäller numera. Direkt demokrati passar inte ihop med "one amnesty"!

Ett förslag till ny organisation för svenska sektionen kan se ut så här:

Årsmötet väljer en beslutande församling, en typ av riksdag. Men årsmötet bör dela denna makt med medlemmar som röstar via Internet. Förslagsvis röstar årsmötet i 3/4 av den beslutande församlingens ledamöter och Internetomröstningen 1/4 av dem. Jag tror att man inför en sådan omröstning borde organisera kandidaterna i en typ av grupper som motsvarar partier med egna program. Detta skulle göra alternativen mer klara för de medlemmar som röstar via Internet och även stimulera debatten på årsmötet. Det är önskvärt att det är tydliga alternativ som presenteras inför valet av personer till den beslutande församlingen. Det är idéer om Amnesty-rörelsen snarare än personliga kvaliteter som ska debatteras.

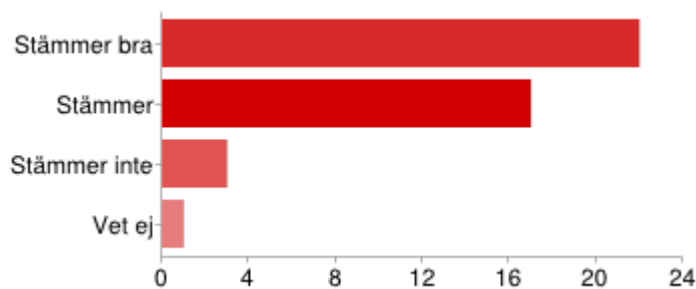
Det är dock önskvärt att årsmötet, och även distriktsmöten, blir viktiga beredningsgrupper. Svenska sektionen bör även i fortsättningen årligen ha ett årsmöte där medlemmar kan få chansen att diskutera de ämnen som den beslutande församlingen i ett senare skede ska besluta om. Under en period som föregår årsmötet ska även medlemmar kunna delta i en beredningsgrupp på Internet. Resultatet av denna beredningsgrupp på Internet bör presenteras för årsmötet.

- On line låter intressant, men kräver en ordentligt säkerhet vad gäller röstningsförfarandet, roligast är ju att vara med det skapar gemensamhet och "kampvilja" men det passar inte alla, så det är intressant att utveckla internets möjligheter.
- Svårt att säga. Det verkar i alla fall som om ungdomar tycker om att gå på årsmöten. Jag känner mig minst som mormor. Fler äldre medlemmar borde åka. Det behövs både unga med nya synpunkter och äldre med stor erfarenhet.
- När man väl är på ett årsmöte är det väldigt enkelt o intressant, det är steget innan som är svårt att ta. Gemensamma resor kanske.
- Gärna i Stockholm varje år.
- Vet inte, tycker egentligen att det redan är ganska enkelt och intressant. Viktigt med några inbjudna talare från annat land som kan tillföra erfarenheter och engagera.
- Ha artiklar, intervjuer och sådana om årsmötet på Amnesty Press, EFTER årsmötet - så att flera kan konstatera att inte är bara ett tråkigt tillfälle där omröstningar och diskussioner om omröstningar. Det måste visas att ett Amnestys årsmöte är ett utmärkt tillfälle att nätverka med andra medlemmar from hela Sverige. Det är också det bästa sätt att förstå hur Amnesty rörelse fungerar.

Jag har aldrig deltagit i årsmötet men här är några saker som jag tror skulle göra det enklare och mer intressant för fler att delta:

- Tydliggöra ens roll som medlem och informera om vad som ska tas upp på varje årsmöte samt ha möjlighet att sätta sig in i frågorna på förhand.
- Endast en dag, då skulle problemet med dyra övernattningar försvinna. Om man endast tog beslut, föreläsningar och andra moment kunde skötas on-line.

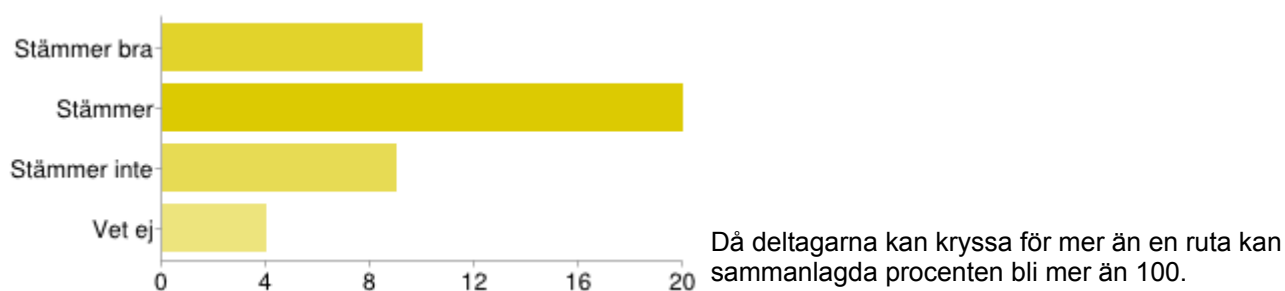
Jag vet när och var kallelsen till årsmötet kommer

Då deltagarna kan kryssa för mer än en ruta kan sammanlagda procenten bli mer än 100.

Stämmer bra	22	51%
Stämmer	17	40%
Stämmer inte	3	7%
Vet ej	1	2%

Kallelsen till årsmötet är inbjudande och väcker intresse att delta

Stämmer bra	10	23%
Stämmer	20	47%
Stämmer inte	9	21%
Vet ej	4	9%

Ytterligare tankar och idéer som jag skulle vilja att uppdragsgruppen tog med i sina diskussioner om hur man kan förbättra demokratin i svenska Amnesty:

- Plocka fram det senaste förslaget om representativ demokrati och ge det en rimlig uppdatering. Det var mycket generöst utformat och gav möjlighet åt alla som vill delta att också bli valda till det.
- Fler enkäter? Förstärkta distrikt? Jätte bra om fler kan delta i årsmötet med hjälp av internet! Men glöm inte de som inte har den möjligheten!
- Alla medlemmar vill inte vara aktiva, det finns ju hur många givare som helst som bara vill stödja ekonomiskt. Det viktiga är att aktiva medlemmar känner sig välkomna och hörda och kan bidra till beslutsprocessen. Att bygga ut representantskapet för distrikt eller grupper kanske är en god idé.
- I år tycks man bara kunna anmäla sig på webben. Det finns faktiskt en hel del människor (jag själv hör inte dit) som inte har dator. Jag tror att det rör sig om c:a en miljon. En del av dem kan vara Amnestymedlemmar. Amnesty kan antingen skicka ut en inbjudan till alla medlemmar per post eller göra det möjligt att anmäla sig via AP.
- Det hade varit toppen om man kunnat "beställa" styrelsemedlem eller annan Amnestyexpert till sin grupp för att t.ex. diskutera handlingsplaner, någon motion eller annat förslag som Amnesty står inför. På ett årsmöte för några år sedan, skulle frågan om abort komma upp. Då hade vi bra diskussioner i vår grupp, och formulerade en motion i frågan. Om vi då hade haft möjlighet till expertmedverkan hade våra kunskaper och våra diskussioner blivit bättre. Sedan dess har vi faktiskt inte diskuterat någon årsmötesfråga. Om det inte går att skicka ut experter till grupper, skulle man kunna hjälpa till med någon slags mall för hur man skulle kunna tänka kring och diskutera olika stora årsmötesfrågor.
- Möjligheten till beslutsfattande on-line bör utvärderas. Det är dock inte alla frågor som kan/bör beslutas on-line. Om man avser att föra diskussioner on-line bör hemsidan göras mer tillgänglig. Beslutsfattande on-line kräver väl någon slags id? Eftersom jag har deltagit i 30 årsmöten är det ett antal frågor jag inte kunnat besvara ovan. När det gäller inbjudan till årsmötet tycker jag att man de senaste åren överanvänt ordet "spännande".
- Just nu är det många äldre medlemmar som pga tid och ekonomiska resurser deltar i större sträckning än yngre medlemmar på årsmöten. Dessa äldre medlemmar är inte alls lika aktiva i AI:s arbete men får en orättvis stort inflytande i AI:s beslutsfattande jämfört med de verkliga aktivisterna.
- Ha öppna diskussionsforum på medlemssidorna kring aktuella frågor, lite dåligt uppdaterad, det kanske finns idag.
- Få en diskussion i den lilla gruppen om att demokratifrågan är viktig. Åk hela gruppen!!
- Tyvärr tror jag inte att alla 90 000 Amnesty medlemmar förstår vad Amnesty International gör

och vad mänskliga rättigheter innebär. Många är rekryterade när de är stressade och kan inte satsa hela deras uppmärksamhet att förstå vad de blir medlemmar i. För sådana som är rekryterad på så sätt, det är säkert inte viktigt att delta i ett Amnesty sektionens årsmöte. De känner att genom att betala en avgift de gör sitt bästa för att hjälpa förbättra MR i världen. Däremot, de som blir medlemmar av deras egna vilja, vill ofta blir aktiva medlemmar och engagerar sig någon gång i deras liv inom Amnesty. För dessa medlemmar är det oerhört viktigt att Amnesty förblir en gräsrot rörelse med direkt demokrati. Min egen tanke är att Amnesty existera genom medlemmar. Varje medlem är viktig och kan inte vara representerad. Annars medlemskap betyder inte längre så mycket. Jag ser inte min deltagande i Amnesty som en betalning. Jag ser mig själv och alla medlemmar som kärnan i Amnesty. Vi är Amnesty.

- Beredning och omröstning av, ofta "udda", motioner är tidsödande och inte särskilt spännande. Men jag inser att det inte går att kravsificera motionerna. Det bär emot att tillbringa en helg i maj, när våren är som vackrast, inomhus. Kan man flytta årsmötet?